

Kuti László:
Vizitáció
2007

Ágoston Zoltán A lassulás esztétikája

Kuti László és Nyári Zsolt szobrairól

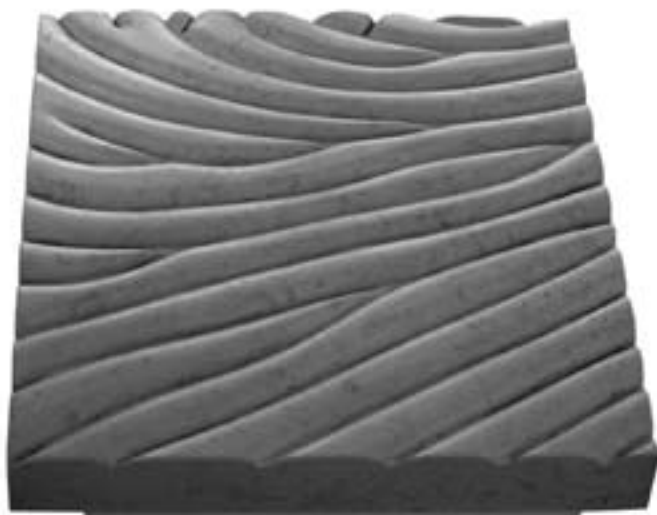
Ha e két szobrász, Kuti László és Nyári Zsolt együtt állítja ki műveit – különösen, ha nem saját városukban, Pécsen, ahol munkásságukat számos kiállításon ismerhette meg a közönség –, érdemes megemlíteni róluk, hogy mindketten Bencsik István szobrász tanítványai. A kilencvenes évek legelején a Bencsik, Keserü Ilona és mások által megalapított képzőművészeti mesteriskola növendékei voltak. A Villányi-hegység oldalában található nagyharsányi kőbányában dolgoztak, s a közelben álló Gyimóthy-villában laktak, kolóniaszerűen évekig. Ez az iskola egyedülálló kísérletként működött az akkori Magyarországon, mivel az államilag támogatott képzésen kívül, főként művészeti, mesterségbeli célokra, szempontokra épült. Ez a bátor kezdeményezés már a múlté ugyan, a művészeti doktorképzés Pécsen akadémiái keretek közt zajlik, ám a mesteriskola szellemi értelemben végtelenül szabad, másfelől, a munka oldaláról embert próbálóan kemény közegére minden résztvevő egykori növendék pályáját meghatározó, formáló időszakként emlékezik.

Az itt kiállító két művész tehát nem véletlenül került egymás mellé, hanem a szoros baráti kapcsolaton túl, mely lehetne életrajzi véletlen is, a Bencsik által vezetett mesteriskolából származó gondolkodásbeli, attitűdbeli rokonság is fennáll kettejük között.

Ha körülnézünk itt, már első pillantásra is jól érzékelhető, hogy mindketten vonzódnak az organikus, természeti formákhoz. E látható, elemi tény mögött a művészi alkotó folyamat lényegi vonása ragadható meg, mely a két szobrászi magatartást jellemzi. A geometrikus témáktól eltérően ugyanis ezek esetében fennáll annak a kockázata, hogy a kész szobor először a mesterségbeli szinten vajon megfelel-e ezen formák mindannyiunkban kialakult képzetének. Olyan művészet tehát ez, amely bizonyos szempontból, a mai művészet egyes irányai felől nézve konzervatív módon ragaszkodik a pontosság, hitelesség fogalmaihoz. Nem felejt el az autenticitásra való törekvést sem, függetlenül attól, hogy a posztmodern elméleti horizontján ennek lehetőségessége is alaposan megkérdőjeleződött. (Kuti László munkamódszerében is vállaltan őrzi meg a kockázat esélyét, azaz nem készíti előre vázlatot, kitéve magát annak, hogy a végeredmény esetleg sikertelennek bizonyul.)

A közös jellemzőknél maradva: mindegyikük munkásságában jól érzékelhető a kőszobrászat archaikus örökségének tudatos jelenléte. Tudjuk, hogy a megalitikus kultúra jeleinek legfontosabb megmaradt emlékei óriási kő kompozíciók. A kő mint művészi közeg melletti döntés nem véletlen tehát, s mind az alkotót, mind a befogadót illetően felidéz a tudatban a Húsvét-szigeteki bálványoktól az egyiptomiakig a régmúlt korok titokzatos szobrászatát. A kő az időt hordozza, zárja magába valamiképp, minden más anyaghoz hasonlíthatatlan módon. Ugyanakkor az előbb használt "konzervatív"

Nyári Zsolt:
Labirintus
2005

terminust bizonyos értelemben rögtön vissza is kell vonnom vagy legalábbis mellé kell raknom – *contradictio in adiecto* – hogy "modern konzervativizmus" ez. Tehát az archaikus szobrászati örökséghez való ragaszkodás, a kő mint kétségbe vonhatatlan, nehézkedéssel rendelkező anyag szeretete modern művészeti gondolkodással párosul. Ennek itt is látjuk példáit, nemegyszer a legjobb értelemben vett rafinált megoldásokkal. Ennek ellenére fölteheti a kérdést valaki: vajon nem valami dacos "ellenbeszéd"-e az itt látható válogatás a mai képzőművészeti trendek java részével szemben? Én legalábbis nem így olvasom.

Ha e munkák valami ellen tartanak mégis, talán inkább ösztönösen, mint programszerűen, akkor az a mai művészetben és általában az életben megnyilvánuló gyorsaság, divatos szóval: pörgés. A történeti értelemben vett romantika, a 19. század elejének gondolkodásával lépett be a művészet alakulástörténetébe az eredetiség hangsúlyozott szempontja, amelyből aztán az újdonság, újszerűség kultusza kialakult. A kortárs művészet jelentős része reflektáltan vagy naivan hagyja figyelmen kívül az antik "aere perennius", az "ércnél maradandóbb", az örökkévalóság szempontját. (Pedig például a reneszánsz művész nem csekély hübrisze, jól megedzett öntudata épp abból az egyéni életen túlmutató belátásból, várakozásból táplálkozott, hogy ugyan mindenkit vár a sír, ám az ő neve művészete által fennmarad.) Mindez azzal jár, hogy épp csak most feltűnt új művészeti megoldások, jelenségek a következő pillanatra már elévültnek számítanak, minden szinte születése pillanatában passzé lesz. Nem mellékesen a befogadó ezekkel párhuzamos átváltozását is meg kell említenünk, azaz hogy a kitarító figyelem, elmélyült koncentráció szintén kimegy a divatból, s ezt persze

Kuti László:
Mag torzó
2007

Ágoston Zoltán: A lassulás esztétikája

Nyári Zsolt:
Fiatal lány
1997-2005

a művészek jelentős része is belekalkulálja a leendő produktumokba, mi több elébe megy ezen öngerjesztő folyamatnak. Visszatérve most már Kuti László és Nyári Zsolt szobrászi világához azt mondhatjuk, hogy ezek a munkák igényt tartanak a szemlélődésre, a lassú bevésődésre, a meditáció luxusára. A fentiek értelmében tehát a lassulás, a lassítás esztétikájáról beszélhetünk a körülöttünk látható szobrok láttán.

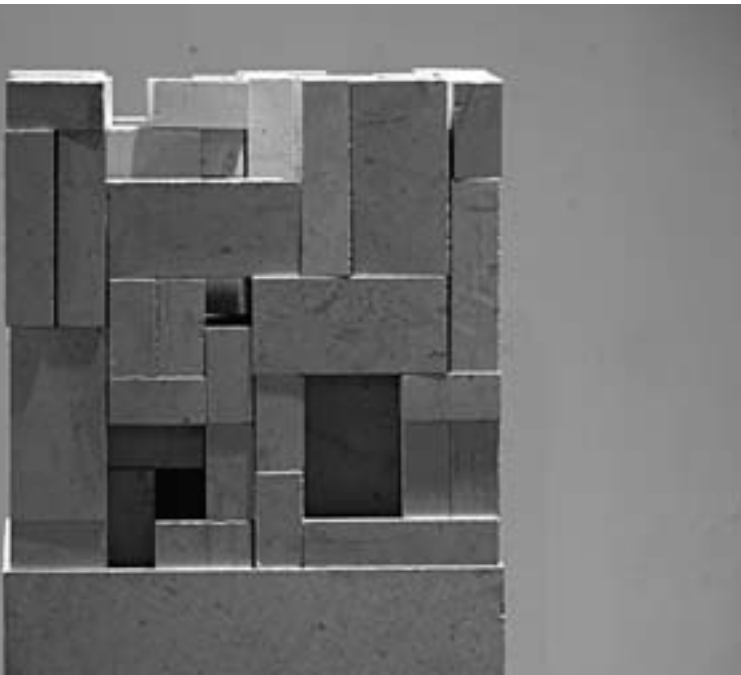
Kuti László korábban számos mobil szobrot készített: a nagy fagerendákból és kőből összeszerkesztett Időgép (vagy Időinga), melyet sajnálatos módon elloptak a pécsi Bázis Szobrászegyesület telepéről, aztán a különböző kőből faragott fejek, amelyek alsó, kerekded formáikon képesek úgy billegni, hogy végül mindig nyugalmi helyzetbe álljanak vissza. Kuti László esetében az organikus formákon belül is önálló tematikus vonulatot képez immár azoknak a szobroknak a sorozata, amelyek a kenyér, illetve a mag rendkívüli módon jelentéstelített, az ember számára nélkülözhetetlen – nem dolgokat, hanem – létezőket formálják újra. Kuti Panem Nostrum című kenyér-szobra épp Zalaegerszegen a Gébárti Szoborparkban látható. E téma változata a Mindennapi kenyérünk című munka. Mint a címadás is egyértelműen jelzi, a keresztény gondolatkör hangsúlyosan van jelen a művészi értelemadásban, s így természetesen a befogadói értelmezésben sem kerülhető meg. A Bálvány címet kapta az a felnagyított mag forma, amely valódi

búzaszemekből álló kis halom tetejére került. A mag duzzadt, nyíló hasadéka azonban az élet forrásának másik nagy, a prehistorikus időkben barlangfalakon ábrázolt jelképét is felidézi a szemlélőben, a női nemi szervet. Az itt látható mag-sorozat e korábbi művel induló gondolkodás folytatása. A modern, keresztény vagy általában vallásos művészet a részben az előzőekben említett, részben egyéb okok miatt a szekularizált világban elméletileg is nehéz helyzetben van, ugyanakkor a lehetséges terét sem tölti be. Úgy gondolom, anélkül, hogy műveinek értelmezését mindenáron erre akarnám leszűkíteni, hogy Kuti László pályájának alakulása a valóban kortárs, vallásos ihletésű, érvényes művészet lehetőségét igéri.

Mindkét művész egy-egy nagy méretű festménnyel is jelen van a kiállításon. E képek a Keserű Ilona által kezdeményezett, a pécsi Zsolnay-gyár óriási, üres csarnokaiban megvalósult Színerő I., illetve II. című kiállításra készültek, s elevevőségükön, dinamikájukon, szépségükön túl azt is konstatálhatjuk, hogy a két szobrász örömmel lép át egy másik képzőművészeti műfajba, s nem kívánják feladni a vizualitáshoz mint felparcellázhatatlan imaginárius és valós térhez való viszonyuk igényét.

Nyári Zsolt az organikus formákon belül hosszabb ideje főként testrészleteket formál meg. De – s ez megkülönbözteti azokat mestere, Bencsik ilyen témájú szobraitól – nem pusztán a formai logika alapján hozza létre a szekvenciát, hanem arra törekedve, hogy az jelszerűen működjön. A testkivágatok ez esetben egyfajta ismeretelméletinek nevezhető művészi beállítottságra utalnak, amelyet a test minél pontosabb felfedezése érdekel.

Nyári Zsolt:
Épített tér
2007

Tolnai Ottó egyik verse szerint "a szépség: alvó kategória". E metafora értelmét szükségtelen magyarázni, hiszen mindannyian tudjuk, hogy életünk részben összetett, részben kevert, részben silány esztétikai minőségek közt zajlik, s a "szépség" kategóriája ilyenformán igen csak problematikusán használható. Úgy látom, Nyári Zsolt testrészleteket felmutató munkái valamiképpen kísérletet tesznek a szép esztétikai minőségének visszanyerésére, noha a kivágások, a vágások síkjai persze itt is valamiféle elvonatkoztatást, reflexiót jeleznek, és várnak el a nézőtől.

Végül, itt láthatják ezt a fiatal lányt, akiben a realisztikus ábrázolás és a stilizáció (gondolok itt például a figurának a szobrászat korai időszakaira utaló beállítására) valami egészen különös arányban van jelen. Ehhez kapcsolódóan, mondandóm zárásaképpen, egy rövid és rokonszenves művészi önvallomás részletet idézek. A Bencsik Istvánnal és tanítványaival készített interjúim egyikében Nyári Zsolt ezt válaszolta: "A »nagy művészethez« való viszonyom? A befestett fiatal lány szobromra gondolok úgy, mint amit sosem fogok befejezni, de mindig folytatni fogom, ez kifejez valami totalitás-elképzelést, s minden egyéb szobrom pedig tanulmány ehhez. Persze van bennem olyan igény, hogy nagyobb vállalkásokba is belefogjak. Ha Nádás Péter húsz évig készült regényére, a Párhuzamos történetekre gondolok, ahhoz képest ugyan micsoda egy ilyen kis kőköcska."

(Elhangzott Zalaegerszegen a Városi Kiállítóteremben 2007. október 2-án.)

Kuti László:
Datolya
2007